

ZÁHORSKÁ KRONIKA čís. 8.

*Vychází
v Soběchlebovicích.*

POHÁDKY A POVĚSTI ZE ZAHORÍ

sbírá

P. František Příkrýl.

Cena 10 kr.

P. FRANTIŠEK PŘÍKRÝL,
kooperátor v Soběchlebovicích u Lipníka (Morava).

V outery svatodušní po raní nabrali jsme draček a šli jsme do Šiškova. Hajný se přidal k nám. Příkladce k dře, rozdělili sme si dračky, ale žádný nechtěl lést. Tak sem se já ohlásil, rozžal dračku a šplhal se po skále důle na půl druhé sáhy na dno. Nevelikým otvorem vlezl jsem do malé světničky, měla novó tlu z oškrabaných lat a obílené stěny. Volám na ty druhý, aby lezli, že už su v jizbě. Poslízali ke mě. Prohledali sme jizbu a v jednom kótě sem našil dōru, která zase dolū vedla. Pustil sem se dolū na dvě síhy a byl jsem ve velké jizbě. Stěny mělo omítaný slénem, jak by ich zedník nedávno udělal. Sōsedi seskákali za mnó, hledáme všude, až sme na jedné stěně našli slénem zamazanó šlédu na spůsob malých dveří. Odloupnut sme ju nemohli, že sme neměli sebó načení a umluvili se, že se o to po druhý pokusíme. Ptlali sme se hajného, kdo tu novó tlu udělal. On ale neviděl žádnýho tam vcházet.

Jak jsme tam po druhý chtěli vlist, bylo všechno zaházeno, mokró, že se mi už dál nechtělo. Starěček říkavali: „Nejlepší poklad je zdraví a silný ruky. Jiní to sice vychránili, vlezli až do spodní jizby, ale dveří k pokladu nenašli, ztratily se.“

Kobilníkova debřa.

Nad Osíčkem v lesi je údolí, jmenuje se „debřa“ kobylníkova. Teče přes ňu potůček a počíná na vrchu ve studánce. Jednou sbírala u ní chudá vdova rozdí, sedla si unavená u té studánky a plakala. Přišel k ní pán a ptal se jí, proč plače. Ona mu naříkala, že je chudá vdova a nemá se svými třemi dětmi co jest; na výdělek ju žádný nechce, a děti naříkají hladem. Pán ju těšil, vytáhl z kapsy knížku a říkal z ní. Studýnka se ztratila, ukázaly se schody do země a pán ustrašenou ženu pobízel přívětivě, aby šla za ním, že se jí nic zlého nestane.

Sestoupila za ním do velikého sklepu, v němž bylo mnoho beček peněz. V jedné byly zlaté, v jiných stříbrné a měděné. Uleknutá hleděla vyjeveně na to nesmírné bohactví a nevěděla co počít. Pán jí povídá: „Vem si peněz, co chceš!“ Přiblížila se nasměle k měděným penězům a nabrala si něco do klína. „Že jsi tak skrovná a nebrala si zlata, můžeš si nabrat nyní i z ostatních, jinak bych ti ničeho nedal,“ pravil jí pán. Tak si nabrala do klína ze všech beček, co stačila unést. Pán ju vyváděl ven, začal

říkat z knížky a dóra se ztratila i pán. Vdova mu chtěla poděkovat, ale spatřila jen studánku a stromy. Pohlídla do klína a radostně běžela dom, nakoupila živností a šatů a bylo konec psotě.

Po čase kópila si chalupu, dobrým živobytím omládla a vdala se po druhý za starého vojáka. Lidem se povídalo, že její muž ty peníze donésl z vojny. Za krátko umřel jí druhý muž, děti odrůstli a ona sestarala. Před smrtí pravila své dospívající dceři, že má na hůře za komínem skovaný peníze, aby si ich po její smrti vzala, ale starší syn ležel na peci a slyšel to.

Ráno hledal a našel peníze. Potom dyž sme spolem bévali, brával jeden nebo dva kósky stříbrný ptávaje se mne, co by to platilo.

Já sem sám nevěděl, ale podle velikosti sme usó dili, že só to renšćáky, tolary a dvórenšćáky. Tak sme ich dosť spolu utratili. Syn vdovin dostal chalupu, dcera peníze co zbyly a ešće by se u ní kerési našil.

Vadova studýnka.

V Příkazích žil dvořák, měl jediného syna, bylo mu Martin. Jsa jedináček na tak velkém místě, byl vážen u všech lidí a říkali mu Martinek. Pásával koně na pastvisku pod horama a zepna koně lehl si ledakde a spál. Když tak jedná za krébím, viděl jít dva pány do lesa a pomyslnil si, že só to černokněžníci. Od té doby je často vidával. Jednou si lehl u samého chodníka, kde přecházeli k lesu, a když došli k němu, ptal se ich, kde jdó.

Jeden obrátiv se, k němu prohodil: „Za pokladem do lesa.“ — „Máte-li hodně“ — pravil Martinek — „baj mi déte!“ „Dáme ti“ — pravil — „pojď s nama!“

Nedál se dlóho pobízet a šil za nima lesem, až přišli k vadové studýnce. Jeden z páňů vytáhl z kapsy knížku, začal říkat a studýnka se ztratila. Objevily se schody do země a všichni tři sestupovali dolú až vešli do veliké jeskyně. Tam stály bečky plny peněz a pobízeli Martinka, aby si nabral z každé. Dával do kapes i za nádra, až toho sotva nesl. Pak vyšli ven, jeden pán zase říkal z knížky a studýnka tekla jak prvé. Páni se mu ztratili.

Martinek se vesele vrátil ke svým koňom, přijda k nim pojal je za ohlavy a hajdy dom. Zavedl je do maštale a peníze skoval. Jednou pásl zase u lesa, spatřil černokněžníky odpočívati ve spánku a jednomu trčela knížka z kapce. Knížku mu vytáhl z kapce a ujel. Na druhé den sepna koně na pastvisku pomyslnil si: „Pujdu věil pro peníze, šak mám knížku!“

Přijda k vadové studýnce, říkal z knížky, ukázaly se schody. Martinek slezl k pokladu, ale na zlatých penězích seděl červené kohót. Bral měděné a když chtěl nabrat stříbrných, začal se kohót ježit. Martinek se lekl, spokojil se tím, co nabral a vyšel ven. Říkal z knížky a studýnka se zase objevila. Tak si vynesl mnoho peněz a byl tomu rád. Pravil si po tichu: „Se mnó je dobře, mám tolik pokladu, že do smrti nemosém nic dělat; tyď to nezežiju, dybych měl ženu a dvanáct děti.“ —

Jednou si lehl na pastvisku, přišli k němu černokněžníci, obudili ho a tázali se, nenašel-li knížku. Zapřel a nepřiznal se. Oni mu ale pravili, aby nezapíral, že dobře vědijó, aby jim ju dál; že s nima může chodit na peníze, jinak bude neščasné baj s knížkó. Nepřiznal se a oni odešli. Jak se mu ztratili z očí Martinek si povídá: „Potřebuju s vama, možu sám si nabrat, co cheu.“ Radost mu dlouho netrvala. Přišli ostatky. Martinek hýřil u muziky a utrácel nade všecky. Ráno posilniv se hojně, aby měl odvahu, zavedl koně k horám a šil ke

studýnce, že si dnes na tom kohótu postífne. Říkal z knížky, vešel do jeskyně a vrhl se s holó na kohóta, chtěje ho s bečky shodit. Kohót skočil s bečky na Martinka, povalil ho na zem tak silno, že chvíli ostal bez sebe. Jak se zpamatoval, vrávorál po schodech ven celý dolámaný a slyšel za sobó hlas: „Máš sčestó, měl's počkat ešče chvílku.“ Jak vyšel ven, země se s rachotem zavřela a studýnka tekla jak jindy. Martinek se dovlekl ke koňom zdrcené, že je tak stlučené, ale více ho mrzelo, že mu knížka se ztratila. Od té doby byl chromé na obě nohy. Peníze měl dobře schované, že o nich žádné nevěděl. Bral si z nich, až všeci odešli z domu po práci.

Jednou mu pravil otec: „Martine, ponesu žencom svačinu na pole, hlídé dobře, než dondu!“ Sebral svačinu, šil zahradó a Martinek zavíraje za ním dvírea byl jisté, že je pryč. Šil pod kolňu, odházal dřeva, odhrabal hlinu a bral si z peněz, ale otec zatím vylezl schlopcem na kolňu a díval se s patra na něho a viděl všecko. Přiřda z pola nalezl Martinka spitého na peci spát. Otec šil pod kolňu a našel dva okříny peněz, ale nechal je tam. S Martinkem to šlo od té doby s kopce, pil, až se upil k smrti. Otec vyhrabal peníze, stal se boháčem a na tem dvorstvjó posavad ty peníze zavazajó.

Skleněné zámky.

Jednomu hospodskému dorůstl jediný syn a otec mu pravil: „Najdi si hodný nevěstu, odevzdám ti živnost, neb jsem už slabé a púdem s matkó na véminek.“

Syn poslechl, našil si hodný a slícnó nevěstu a po svajbě bylo jim dobře, neb se měli velice rádi. Syn dělal nevěstě pomyšlení a snášel, co se jí lébilo. Měla ráda jahody a služebná je každodenně v lese sbírala. Jednou řekla mladá žena k služce: „Púdu s tebé, ukážeš mi, kde ty jahody tak pěkně rostó!“ Šly spolu do lesa sbírajíce napřed pospolu, ale po chvíli se rozešly každá v jinou stranu. Za chvíli slyší služebná volání o pomoc. Běžíc po hlasu spatřila, jak uchvátíl ohyzdný drak mladou ženu. Drak na ňu volal: „Chce-li její muž vidět svou ženu, ať přijde na skleněný zámky!“ To řka zmizel s ní. Ulekaná služka běžela dom, vyprávěla neštěstí zarmoucenému manželci, který si umínil najít skleněný zámky a vysvobodit svou ženu z moci draka. Rozloučiv se s rodičema šel světem. Všude se poptával na skleněný zámky, ale žádné o nich nevěděl.

Jednou krácel dlouho pustým lesem, tu uslyšel veliké křik, šel po hlasu a spatřil čtyři zvířata, jak se bily o zdechlýho koňa: lev, chrt, krahulec a mravenec. Jak ho spatřili, nechali hádky, a obrátily se na něho, aby je rozsódil. Přeměšlal chvílku; potom se přiblížil se zvířaty ke zdechlému koni a řekl: „Lvovi patřé maso, chrtovi kosti, krahulcovi hřbet a mravencovi hlava. Oni ostali na tom spokojení a hospodské šil dál. Po chvíli běžé za ním lev a volá, aby se vrátil. Ten se lekl, že ich špatně podělil, vrátil se, a lev mu pravil: „Ty's nás tak dobře podělil a mi ti ani nepoděkovali. Já mám na chvíli masa dost, chrt kostí k ohryzání, krahulec hřbetu na zobání a mravenec pro sebe a jiné celé zámek s potravó. Tu máš od nás zelinu, dobře ju skovej. Řekneš-li: „Zelino, ky su lvem, hned budeš lvem; dyš řekneš: Zelino, ky su chrtem, neb krahulcem, anebo mravencem, hned jim budeš“.

Hospodské byl rád, šil dál a přeměšlal o té zeliné. Jak zašil kus cesty, chtěl se přesvědčit, je-li to pravda, co mu řekl. Dotkl se zeliny volaje: „Zelino, ky su lvem!“ Hned se stal z něho lev, dal se do skoku a běžel dlouho, až se unavil. Pak zvolal: „Zelino, ky su chrtem!“ Hned byl chrtem a ubíhal čerstvě dál do únavy. Pak zvolal: „Zelino, ky su krahulcem!“ Hned byl krahulcem, vyletěl nade všechny hory a doletěl šťastně nad skleněný zámky. Spustil se na okne, udělal se mravencem, dórko vlézl do do jizby a okamžitě stál živé a zdravé před

svojó miló ženó. Ta mu samó radostó padla kolem krku a zalkala: „Kde si se tu nabral, můj nejmilejší; můj pán, jak přijde, hned tě roztrhá!“

„Neboj se o mne“, těšil ji, „udělám se mravencem, skováš mě do jehelníčka a ty se ho optáš, až mu budeš ískat, lesi by ho nekdo, dyš je tak silné, mohl zhladit ze světa!“

V té se zámek otrépal, on se udělal mravencem, vlezl do jehelníčka a ona ho tam zavřela.

Drak vlezl do jizby a křičé: „Smrdí tu člověčina, kohosi's tu měla!“

„Ale můj nejmilejší,“ těšila ho, „kde by sem lidská noha vešla, to se ti enem tak uzdalo!“

Položil ji hlavu na klén a ona mu ískala. Když si tak spolem rozmlóvali, ptala se ho, lesi ho može někdo při jeho síle zhladit ze světa.

Drak usínaje zabručel: „Chodím k jednomu královi na ovce; dyby mě tych ovec jeden den nedal, seslábnu; druhý den se s ním ešče jsa slabší budu hádat a třetí den mě může zmocit, dyby se udělal lvem. Lev by mě mosel roztrhnót a ze mě vyskočé zajíc. Toho zajíce by mosel chrt lapnót a roztrhnót. Ze zajíce vyletí holub. Dyby se udělal krahulcem, chytl holuba, rozlópł mu hlavu, nande v ní zrnko; se zrnkem by doletěl pod skleněný zámky a pustil ho na udupanó cestu, zaryje se na sedm síhů do země. Mosel by se udělat mravencem, zrnko

vyhrabat ven; pak krahulcem, zrno vyneš nad skleněný zámky a pustit ho na ně. Jak dopadne na zámky sesypó se v hromadu popele, jen ty budeš sedět na tom popeli.

A věil mě nedomrzé, ať si odpočinu.“ —
Usnul — —

Jak se ráno drak z domu vybral na ovce, otevřela žena jehelníček, mravenec vylezl a stal se z něho hospodské. Slyšel všecko, rozlóčil se s ní a vypravil se do toho královstojó. Přišil ke králi a žádal o službu. Ten mu řekl: „Mám dobrý služebné, jen ovčák mě zle hospodařé, že mám vždy málo ovce. Vymlówá se, že na ně chodí drak“. „Tomu já se ubráním!“ sliboval hospodské. Král ho přijal, ovčákem učinil a ráno vedl po prvé ovce na pastvu k lesu. Jak slunce vyšlo, přivlekl se k ovčáku velký drak, žádaje dvě ovce. Ovčák se na něho obořil kyjanó a odehnal. Doma se všichni divili, že mu žádná neschází. Druhého dne přivalil se drak zlostně a žádal o čtyři ovce. Ovčák ale odepřel mu přiblížiti se ke stádu a odehnal ho. Král se tomu velice divil, že mu žádná ovce neschází. Třetí den přiblížil se ke stádu rozlobený drak, sršel z tlamy oheň na ovčáka, ale on se na něho zmužile vrhnul a kyjanó odehnal. Drak se ulekl a utíkal pryč. Ovčák se stal mžikem lvem, draka dohnal a roztrhl. Vyběhl z něho zajíc, lev se stal chrtem, zajíce chytl a roztrhl. Z něho vyletěla holubice a letěla do hor. Z chrta se stal krahulec, holuba dohnal a roztrhl; hlavu zobákem rozbil a z ní zrno vytáhl.

Zrno vynesl až ke skleněným zámkům, pustil na cestu udupanó a zapadlo hluboko do země. Z krahulce se stal mravenec, zrno vynesl ze země; udělal se zase krahulcem, vynesl zrno vysoko a pustil ho na skleněné zámky. Okamžitě sesulo se všecko v hromadu popele a na ní seděla jeho milá žena. Pod popelem našli mnoho zlata a stříbra. Sebrali poklady a dostali se šťastně zpátky k rodičům. Radoš byla veliká a mladá žena slibovala, že už nikdy sama nepůjde do lesa na jahody.

Propast' u Hranic.

Na Hradištku protiv černotínské vápence bývala za starodávna tvrz a v ní bydlel zámožný zeman z Ústí. Jeho poli říká se podnes „Zemanina“. Avšak nade všecku zámožnost milejší byla mu jeho krásná manželka. Těšilo ho, že se všem líbila, kdo ji jen jednou uviděl; dělal ji pomýšlení, ale její krásná tvář skrývala špatnou duši. Na zámku Švrčově bydlel bohatý pán, byl svobodný a nadcházel si mladou zemanku. Z počátku ji jeho lichocením těšilo, po čase si toho už přála, až se stala muži svému nevěrnou. Zemana lichocením omámila, že ničeho nepoznal. Pán na Švrčově a zemanka si slíbili, že se spolu seberou, až zeman umře. Že se smrti jeho dočkat nemohli, smluvili se, zhladit ho ze světa.

Švrčovský pán byl na tvrzi častým hostem a umluvili se jednou v podzim se zemanem, že v Nihlově a okolních lesích budou honit. Na honě se držel pán vždy blízko zemana, až se octli spolu odloučení od ostatní společnosti v debři. Tam ho pán probodl a zahrabal v listu. Po honě sháněli se po zemanu, ale marně. Nikdo ho už nespátril. Nyní se už zemanka netajila svou hříšnou

láskou, švrčovský pán stále byl u ní, až se spolu sebrali. Po svatbě uváděl pán svou ženu na Švrčov. Jeli na skvostném kočáru mostem přes Bečvu, kdež seděl žebrák a hrál na husle o almužnu. Pán zastavil vůz, vzal hudebníka sebou, aby jim činil na zámku veselí. Když přijeli nedaleko Švrčova na kopec, vyskočila z lesa náhle jakási obluda; koně lekem skočili stranou a kočár se převrhl. V té otevřela se země a pán se zemankou padali do hluboké propasti, jen pacholek se zachránil a slyšel za sebou hrozný chechtot. Ten žebrák byl Černý Kuba a vzal nevěrnici i s jejím galánem do pekla. Po dnes tam straší zemanka a nařiká k výstraze všem ženám nevěrným. Švrčov i Hradištek zanikl, ostali tam jen nepatrné násypy a valy. Jen propast' otevírá po dnes svou černou tlamu jako stělesněný hřích.

Věštky.

Za Kladníky pod Obránskem šumí na stráních pěkného údolí les Kunkov. Údolím teče potok, jenž do nedávna napájel malý rybník. Zůstala z něho „strhaná hráza“. V rybníku sídli za dávných dob věštka, tajemné to bytosti, malé, ohyzdné s velkou hlavou. Lidé je prý často vidali do nedávna při měsíčku na „strhané hrazi“ besedovati. Věštky braly neopatrným šestinedělkám děti a podvrhovaly své vlastní, říkalo se mu „věščák“. Takové dítě nemluvílo, nechodilo, mělo velkou hlavu a rodičové s ním vystáli mnoho svizelů, že se nemohlo ničemu přiučítí. Šestinedělka musela mítí u sebe svčenou vodu, křidu a růženec; postel kótnou plachtou obtahnutou a na žerdkách zavěšenou, a tam tři neděle vyležet. Po óvodě směla po domě chodit, ale po slunci západu nesměla přes prah vkročit, ukázat se s odkrytou hlavou, bosky chodit, prádlo čistit, vodu ze studně neb potoka donášet. Novorozeňátko moselo mítí růženec za peřinkou, aby ho věštka neukradla a svého netvora nepodvrhla. Dítě nesmělo býti samo, dyž matka usnula, sice ani ty svaté předměty neprosněly; pak měly věštky do něho

práva, bylo v kótě zatáhnuté a u něho seděla černá kočka neb tam ležel věščák. —

* * *

V Újezdě na Sehnálkovém místě ležela hospodyň v šestinedělich, neměla při sobě svčených věcí a jednou se od dítky vzdálila. Přišla věštka, vzala dítě a podvrhla své. Věščák trápil hospodáře skoro jedenáct let, ustavičně škaredě vřeščelo, bylo malé s velkou hlavou a z úst mu pořád tékly sliny. Nemluvílo, nechodilo a umřít nechtělo.

Jednou prosil pocestný, aby mu něco dali od jídla. Hospodář se ženou byli dobří lidé, a dali pocestnému najíst. Mezi tím vřeštěl ustavičně věščák na kolébee. Hospodiň si při řeči stěžovala na svůj kréžéek a zármutek. Pocestný pozoroval dlouho dítě, pak se poděkoval a odcházel. Hospodář ho vyprovázel až ven. Tu mu tiše pocestný zdělil, že to není jejich dítě, ale své že dostane zpět, dyž radu poslechne, řka: „Uřežte se tři šéповé pruty vyrostené do roka; složte v jizbě na zemi oheň; nastavíte kolem ohňa skořápek z vejcí naplněné vodou a odejdete z jizby ven. Dírkou u klučky díváte se do jizby, co to dítě na kolébee počne. Je-li to podvržené, stane z kolebky, bude obcházet okolo ohňa a počne mluvit. Pak vejdete do jizby a řežte čerta, až ty pruty polámete. Svůj dítě dostanete zpět.“

Pocestný odešel, hospodář vyložil všecko ženě a umluvili se, že radu poslechnou. Jednou vše přichystali, rozdělali v jizbě oheň, nastavili skořápek z vajec okolo a vyšli ven.

Hospodář vytáhl šňůrku od klučky a díval se na kolébku. Věšcák dívá se chvíli na oheň, rychle vyskočí z kolébky, chodí okolo ohně a pohlížeje na skořápky, pravil ňuhňavým hlasem: „Jak su čert staré, takových hrnců sem ešče neviděl!“

V té hospodář skočil do jizby a řeže se vši síly věšcáka; až třetí dolamoval na vřesťicím podvrženci. Tu otevrou se dvěře, vejde chvatně do jizby panička, veda za ruku chlapečka pěkného a křičela lítostivě: „Dost, přestaň, tu máš svoje dítě a dej mi moje; já sem tvoje tak nebila!“ Popadla chvatně věšcáka a odešla. Kam? Neví se. Rodiči měli radost velikou, obdarovali by pocestného, ale ten už se neobjevil.

* * *

V Soběchlebích přihodilo se podobně, jen že ku konci pocestný dodal: „Jakmile seskočí dítě z kolébky, obejde oheň, podíví se skořápkám s vodó a řekne: Jak su čert staré, takových hrnců jsem neviděl“ — aby matka s dítětem vydala na pól do Častochova (v ruském Polsku). Tam je rybník velký a v něm přebévají věščky. Budó-li na dítě volat z vody, aby ho tam hodila, že svý dostane.“ Stalo se Matka dala se na daleké pól. Jda kolem rybníka blíž Častochova slyší volání z vody: „Kunče, žaško, kam deš?“ Matce ozvalo se dítě na rukách: „Kum Častochovu.“ Ta se nerozměslela a vhodila věšcáka do rybníka. Po chvílce vyběhlo z rybníka děvčátko pěkné a volá na ženu: Maměnko, počkété mne!“ Radost ženina se

nedá vyjádřit, že svou dcerušku měla zpět. Poděkovala Matce Boží v Častochově a vrátila se šťastně domu.

* * *

V Rajnochovicích stala se Vrazíková matkou zdravého děvčátka. Třetího dne odskočila s holó hlavó k sósedce na besedu, když dítě usnulo na kolibce. Za hodinu se vrátila, dítě počalo plakat nějak cize, což Vrazíkovu polekalo. Vzala robátko do rukou a ulekaná spozorovala, že má velkou hlavu, malé oči a v ústech zuby. Poslala pro starou Havránkovou, která pomáhala od všelikých nemocí zelinami, masti a nejvíce zaříkaním. Havránková přiběhla, prohledla dítě a prohlásila, že je to věšcák, a radila: po tři dny tři Očenáše ke sv. Anně se modlit, jizbu denně svěcenó vodó pokropit. Vrazíková na vlas učinila a třetího dne dalo se dítě do křiku, že chce jít pryč. V té vešla čarodénice s dítětem, opírajíc se o pometlo. Dítě pohodila na postel, vzala věšcáka a na pometle vyletěla komínem pryč.

Petříček.

Petříček šel jedné do Hrabiny na drva. Vylezl na buk, stopl na haluz a róbal ju ve snětu, aby spadla. Pocestný se naň chvíli dívá a volá: „Člověče, ty si smělé, proč róbeš haluz, na keré stojíš, dyť spadneš!“

Petříček nedbal, doróbal a bác dolů, aj s haluzó. Nestalo se mu nic. Běžel za člověkem a obořil se naň: „Dyž ty's věděl, že spadnu, víš taky kdy umřu. Jak nepovíš, sekeró tě zabiju!“

Pocestný se naň usmál a pravil: „Jak třikrát zapškněš, umřeš!“

Petříček zvěsil smutně hlavu a šel dom. Večer vzal ječmen v měchu do mléna. Vycházeje z chalupy kýchl jednúc, za dědinó po druhý a u větráku po třetí. Maje za to, že umírá, svalil se na zem. Na „strání“ pásly se vepři. Jedna sviňa zatólala se k Petříčkovi, ucítila ječmen, měch natrhla a žrala. I jiné přiběhly, roztrhaly měch a ječmen strávily. Pastér vida svině v kuli, přiběhl k ním, spatřil je dožírat ječmen neďaleko Petříčka a slyšel, jak si vzdychl: „Šak dybych byl živ, pověděl bych vám, zač je toho lokeř, žhrát ječmen!“

Uhodl hned, že Petříček vyvedl nový kósek hlóposti. Roztočil tatar a namazal mu.

Dlouho sebó nehébal, ale až tatar citelnější přiléhal, kričel Petříček: „Dé pokoj, dybych byl živ, šak bych ti dal!“ Když ale pastýr neustával, skočil Petříček a běžel placky dom. —

Přijda dom, ptá se ho tatík: „Kdy bude zemletý?“ Petříček vyložil příhodu a nemocné tatík zalkal: „Žádný nemá takovýho hlupáka, co si počnu?“

Otcovi se přitížilo v nemoci a matka poslala Petříčka do lékárně v městě pro purgaci za čtyry groše. Vzal čagan, šel do do Lipníka a cestou šťastně zapomněl, co má koupit. Co věil? Založil ruce, opřel prstem čelo a zpomínal: „Aha, už to mám! Za čtyry groše legraci!“ — Vejda do lékárně, opřel čagan do kóta a žádal za čtyry groše legraci.

Lékárník se naň dopálil, popadl čagan, namazal Petříčkovi a vyhodil ho z lékárny i s čaganem. Vzal čagan a šel tiše dom. Vejda do jizby, jak bije, tak bije tatka, že brzy vypustil ducha. Petříček letěl spěšno do města, vrazil do lékárně, popadl lékárníka a namazal mu jich čaganem, že to odležel řka: „Tatkoví sem dal toho legraci enem za tři groše, óstatek vracím.“

Strašidlo v Loukově.

V Loukově byl jednou lakomý sedlák, nedával almužny ani nocleha pocestnému. Měl němou dceru a dělala s matkou také tak. Jednou se všichni roznemohli a do čtrnácti dní umřeli. Grunt se prodal, aby se přátelé mohli podělit s penězi a nový hospodář si za nedlouho stěžoval, že tam strašé. Šel k panáčkovi na radu, co by měl dělat. V noci o jedenácté, že to ve staveňo třišce, až hrůza; chasa mu utekla a děti se ženó se bojíjó.

Panáček poradil, aby na noc zažehl svěcenó svícu, křídó tříkrálovó udělal kolem stola čáru, říkal z knížky a ničeho se nebál. Jak to přijde do jízby, aby se optal, co žádá.

Sedlák udělal dle rady. O jedenácté strhne se na podkroví povětří a hluk, v síni to bórilo; dvéře od jízby se rozevřely do kořán a vstópili tři černé postavy, dle poznání sedlák, žena a dcera. Hospodář viza to ptá se ich: „Co žádáš?“ Sedlák mu odpoví: „Já sem byl tohoto gruntu hospodář, byl sem lakomý, odháněl žebráky a pocestným zapřel nocleha. Za to mosém se ženó a ceró strašit, až se obere člověk, co by

celé rok každému žebráku udělil almužnu, pocestné přijímal pod střechu a pohostil. To se mosé díť do dňa a do roku. Lesi to uděláš, vysvobodíš nás a my tě za to budeme opatrovat od ohňa, zlodějů, čár a od náhlé smrti.“

Hospodář slébil, že tak učiní; dával po celý rok almužny, přijímal pocestné noclehem a když docházel rok přišli žebráci hrozného vzezření, že se hospodář rozměšlel, má-li ich přijmouti na noc. V čas si však zpomněl, že čas dochází, přijal je, dal večeru, odpočinek a snídání. Jak nastal poslední večer, čekal hospodář jedenáctou. Jak odbila, vešli tiše do jízby sedlák, žena a dcera, celí bílí a děkovali mu za vysvobození. Od té doby nestrašilo na tom gruntě, zloději nekradli, oheň neškodil a požehnání Boží všude se jevilo.

Lakomec.

Byl jeden bohaté člověk, nepřál sobě ani rodině, almužnu nedával a často měli v domě hladu. Peníze ustavičně ukládal, až jich měl plný kotel. Báł se o ně a zakopal je na zahradě. Lidé zlí znali jeho lakotu, a rádi by ho okradli. Z bázně, aby se mu zloději k pokladu nedostali, vykopal jej a nesl do lesa, aby jej tam ukryl. Dlouho hledal příhodné místo, až přišel pod vysokó skálu. Místo se mu zalébiló, že tam málo kdo přinde. Vykopal jámu, poklad uložil, zem srovnal a pokryl suchým listem, aby to žáden nepoznal. — —

V té dědině žil chudobné člověk a dřel s četnou rodinou bídu při těžké práci. Po ptaňó chodit ho byla haňba a lekal se velice, co z něho bude, až onemocní. Aby všemu ušel, chtěl se oběsit. Ušókal si z vazového lýka provaz a šil do lesa, hledaje příhodné místo, aby si vzal život ze zoufalství. Žena měla oň strach, modlila se za něho, aby ho Anděl Páně chránil. Chodil lesem, až došil pod skálu. Oddechl si těžce, že konečně našil to místo a v té ucítil, že se mu nohy za-bořily do měkké hlíny. Pomyslíl si: „Co tu je? Tady kdosi hébal zemňó!“ Holó répal

do země, až vyrépal kotla. Vzal poklad pod halenu, nechal provaz na místě a pospíchal dom děkuje vroucně Pánu Bohu, že to pro něho uchystal. Přijda dom povídá ženě: „He, co peněz, už je po bídě, našil sem v lesi pokladu!“ Žena se radovala a řekla dětem: „Vidíte děti, dyž se modlíte za tatíčka, že vás Pán Bůh vyslyší.“

Bohác šil za několik neděl na poklad se podívat. Přijda pod skálu, pokladu ne-bylo. Našil provaz a létostó se na ním oběsil. Rovná cestó šil ko pekla.

Babice.

Po levé straně silnice ze Všechovic do Kelče leží v krásném údolí protékaným Juchynou přívětivá vesnice Babice s mlýnem a pilou na rozhraní Záhorských dědin s vyznívajícím nářečím valašským. Bodrý a obětavý starosta p. Antonín Zimák vypravoval následující pověsti:

U mlýna nedaleko splavu bydlel staříček hovorný a zkušený ve světě za váleek napoleonských. Chasa se u něho scházela na přástky. Jednou vešel do jizby malý pánek v zelených punočách, fraku a klobouku s kohoutím perem a střevicích. Bez pozdravu usedl na sklípek a staříček pozoroval, že mu z levého šosu kape voda. Přástevnice pohádkami udržované počaly zpívatí písně světské a pak mariánské. V té seskočil pánek ze sklípku, vyšel ven a staříček za ním. Dveře za ním ani nevrzly a staříček slyšel jen silné žblunknutí pod splavem. Byl to vodník. Za dávna sedával často na mlýnských stavidlech a když mlynář s chasou večeřeli, šly všechny mlýny na prázdno. Při zarážení vody se jim vysmál a ztratil se v podkola do vody. Někdy se ve mlenici objevil v podobě velké černé

kočky, podrážel tovaryšům a mlečům nohy, když se zanáškami šli zasypávat a zmizel. Pro samo znepokojování vodníkovo ustali mleci přijížděti do Babice, chasa se rozešla, mlýn scházel a mlynář nocoval s rodinou a čeledí u sousedů, neb v noci se nemlelo, ale mlýny šly vždy na prázdno. Mlynář byl by jej rád prodal. Jednou přihlásil se srdnatý stárek do práce a nenechal se proto, co slyšel, odbyt. Mlynář ho rád přijal. Složil v šalandě vak, vyňal z něho šaty do práce a housle a umístiv své maličkosti dal se chutě do práce. Upravil mlýn, zasypal a pak šel ku stavidlu přidati vody. Vida na něm vodníka sedět, obořil se naň: „Co ty tu postáváš, pomoz' zasypat a mouku z pod pytle vyhrňat!“ Vodník uposlechl a když se zpod pytle zpřímil, uhodil ho tovaryš mocně spružinou. Vodník chytl se za hlavu, ubíhal pod kola a křičel: „Počkej, šak já se na tobě pomstím!“ Pak zmizel ve vodě.

Jak nastala noc, zastavil tovaryš mlýn, upravil v šalandě lože a po večeri, když všichni odešli, upravil světlo a sekal klíny ostrou sekerou. Pojednou rozhučely se všechny mlýny na prázdno s velkou rychlostí. Tovaryš nechal tesání, zastavil u stavidla vodu a vrátil se do šalandy. Sňal housle ze stěny a hrál válečné pochody. Pojednou otevrou se dveře a vodník po myslivecku oblečen vkročil. Stárek nevšímaje si přichoziho hrál dále. Vodník dlouho poslouchal, pak prosil stárka, aby ho také naučil hráti, že mu nikdy neublíží.

„Rád bych tě naučil hrát, ale máš krivé prsty, s těmi to nedokážeš. Napřed ti ich narovnáam a pak se začneme učit.“

Hrou opojený vodník sepjál ruce, stárek mu je vložil do truhlářské stolice a šroubem stahoval, až počal vodník bolestí křičet. Stárek přitáhl ještě víc a lanovým provazem mrskal vodníka od hlavy k patě. Ten řval bolestí a hanbou, že se nechal polapit a sliboval nikdy více se neukázati ve mlénci. Když stárek nejevil soucitu, vytrhl ruce, že mu kůže zůstala ve stolici a zmizel. Stárek unaven ulehl a spal do bílého rána. Ráno přišel mlynář a uslyšev, co se přihodilo, měl z toho radost. Brzy se rozneslo, jak stárek babický naučil vodníka hráti na husle a zahnal na věky. Mleči zase přicházeli a mlýn zkvétal.

Jednou v noci nedávno po té rozvodnila se Juchyna a hrozila mlýnu škoditi. Stárek pospíchal s lucernou na horní stav vodu odvést nesa železný sochor, sekeru a šroub. Na stavu seděl vodník a volal naň: „Včil ťa mám, šak mňa neutečeš!“

Stárek ale namířil sochozem a šroubem protiv němu řka: „Vidíš šroub? Naučím ťa na husle hrát muziku!“ Vodník slyše o šroubu a huslích skočil do vody a více o něm neslyšeti na babickém mlýně.

* * *

Vodníci sú zlý duchové. Jak Pán Bůh zkrotil zlé anděly, tak jední zůstali v propasti pekelné; jední sú ve vodách a strašijú

jako vodníci; jiní chodijú po lesoch a polách, a to sú skalni duchové. Zavádajú z pravé cesty ľud, včil ich už viděti a o nich slyšati není, ľudé sa tomu smějú. Ale oni sú posavad, énem že nemožu škodit, sú prý zamodlení na padesát let. Až ten čas vyprší, což prý už bude brzo a ľudé sa nepolepši, tak znovu nabudú moc.

* * *

Za roboty byly v okolí babickém velké rybníky ke Všechnovicím a Komárnému, pak se vypustily, vysušily na rola a místy ostaly bařinaté kaluže, bezednice. Ob čas spatřiti na nich světélka. Lidé tomu říkají: „světloňši“.

Kdo rád uorává meze, přeskakuje meze po smrti v podobě světélka a nemá pokoje.

* * *

Jednúc šel staříček na roráty do Všechnovic a za dědinú vidí před sebou malé světélko, celé namodralé, poskakovat. Mysleli, že to ide kdosi se světlem také na roráty a chtěli ho dohonit. Světélko před nimi postupovalo půl hodiny a mysleli, že už budú ve Všechnovicích. Najednúc slyšá vodu hučat a podivajá sa lepší vidá, že sú u babického stavu. Přišel na ně strach, vrátili sa domu, lebo se už rozednilo a od strachu byli nemocní.

* * *

Strýček K. šli z jarmarku hranického večerem domů. Kúpili tam boty a umínili si, že pujdú cestú na Kelču. U Lišek vy-

řalupilo sa jim tam světlo, i povídali si: „Půjdeš za ním dom, bude nám veselší! Boty sem měl zavěšené přes rameno, pospíchám a světlo dohonit nemožu. Najednu sa mi cesta ztratila a světlo pořád přede mnú. I povídám si: Půjdu za tebu, dyž ty trefíš přes vodu s lateriú, já za tebu také. Pojednu cítím, že jdu po trávníku močálovitým. Jdu dále a propadám sa víc. Počnu sa modlit, byla horší. Vešla da mňa zlost, klnul jsem, světlo sa mi ztratí a vidím, že su za Babcema v rybníčkách u samé bezednice. Teprv na mňa strach vystúpil, vyškral sem sa ven a utíkám dom. To sem sa divil, že sem dvakrát mosel přes Juchynu a struhu suchú nohú až k bezednici. Od té doby nosím sebu z vazavého stromu lýka a v noci mňa více nepovodilo.“

* * *

Pacholek jeden pásl v noci na jetelině a viděl mnoho světloňošu poskakovat od bezednice. Přišel na něho strach a modlil se. Světloňoši se blížili, hup, hup, hup . . . Strachem v lehl si v ocasatém kožuchu do brázdy dole hubou. Světloňoši skákali po něm, až strachy usnul. Pršelo, voda brázdou tekoucí ho probudila a utekl dom.

* * *

Sedlák vezl do mléna k večeru. Světloňoši skákali kolem vozu a když se strachem modlil, pochytali se vozu, že nemohl z místa. Počal klnout, světloňoši seskákali a jeden pravil: „Dyby se's ešče jeden Očenáš po-

modlil, byl by's nás vysvobodil. Moséme ešče sta let se trápit, až se někdo obere, co by neklnul, dyž se k němu přibereme.“ Zmizeli a on dojel lehko do mléna. Od té doby sedlák pamatoval vždy na duše v očišti.

* * *

Jednou chytali chasnici v noci raky v chmeliskovém potoku. Dva na břehu drželi planoucí svítidla, jeden chytal raky, vyhazoval na břeh a strýc je sbírali do měcha. U mostu popadl velkého raka za klepeto, byl jak vozové kolo velký. Rak ho táhl klepety do hlubiny; chasník křičel a pomoc, strýc skočili do vody, dotkli se vazovým lýkem raka a ten za hrozného šplachotu v hlubině se ztratil. Byl prý to vodník.

* * *

V Osíčku žala děvečka trávu na zahradě a vyžala bachrató žábu. „Žabičko, ty budeš mět mladé,“ prohodila, „dybych věděla, kdy slehneš, poslózila bych ti v kótě.“ Žába se jí ztratila a třetího dne přišel k ní na zahradě pánek v zeleném kabátku a gevírek na hlavě, řka: „Co si slébila, vyplň!“ Dívka se lekla a nevěděla, co počít. „Enem se nebuj a poď za mnó. Nic se ti nestane.“ Dívka běžela za hospodyní a vyložila příhodu. Ta se usmíla, řkouc: „Co si slébila, vyplň. Naber svěcené vody ve sklepě a běž na ním. Tak se ti nic nestane.“ Dívka pokropila se svěcenó vodó, šla s pánkem k potoku, ten šlahl prótkem na vodu, ukázaly

se schody a vešli pod vodu do pěkné chálpky, kde na loži odpočívala krásná paní a na kolíbce chlapeček. Pánek pravil: „My nenosíme děti ke křtu, nem jì posluž a že si jí neublěžila, dyš šla do vaši zahrady na jabka, odměníme se ti. Poklózé a opatruj, až já se vrátím.“ Pánek odešel, dívka poklózala a viděla pod lavó moc hrnků přichlopených. Vařila, dělala lukše a slóžila paní, která ju napomínala, aby do hrnků nekókala po lavó, ale všeco smetí si uchránila do uzla za odměnu. Třetího dne zametala, zvědavě nadzdvihla víko prvního hrnku a z něho vyletěla bílá holubička. Ta se jí poděkovala za vysvobození. Paní spala a dívka odkryla všecky hrnky a z nich vyšly všecky duše utopených vodníkem. Sebrala smetí do zástěry, prótkem na stole položeným šlahla u dveří, schody se jí ukázaly a ona vyšla z potoka ven. Běžela dom a cítí velkou tíži v zástěře. Doma ji rozevřela a k úžasu všech měla plnou dukátů. Rozneslo se to po dědině a brzy se dobře provdala.

* * *

V babickém mlýně chodila múra na pacholka, v noci ve spaní ho dlábila, že ochořel a seslábnul. Stará Jedlářka mu poradila, aby svécenou křídou na dveřích udělal lidskou nožku, před spaní se pomodlil a košili oblekl na ruby, že se múra ukáže. Jak se vracel z dědiny domu, vidí před sebou ženskou bíle oděnou, šla okolo kříže ku mlýnu a u pile ostala stát. Pacholek chtěje jí vy-

hnouti, šel dvorem a o desáté upravil si nocleh ve mlénici v truhle. Učinil dle rady, ulehl a bděl. Měsíc svítil jasně. Po jednou vidí ženskou spěchati od pily k vodnímu kolu, vyšplhala se ke zřídeli a vlezla do mlénice po něm a palečným kolem dostala se k truhle. Nahnula se k pacholkovi, dechla naň horkým dechem, že přišla naň mdloba a počala ho dávit.

Pacholek zpatatovav se, popadl ženskou, sbil jí a poznal jednu ženu z dědiny. Zapřísala ho, aby jí nevyzradil žádnému, že ho už nikdy trápit nebude. Od té doby měl pokoj.

* * *

Na jednoho zedníka chodila múra, že na loži nemohl obstát. Pořídil si v jižbě na trámu hongáč a první noc dřímál. Cizí kočka dřímala na granci, klímala hlavou, až šňupákem klepla o kamna. Pozoruje jí, slyšel, jak promluvila: „Muška svatá, byla by hapala!“ — Skočil, utal jí hlavu a vyhodil ven. Ráno našel kmotříčku vedlejší s utatou hlavou na hnoji.

* * *

Múry nejsou duchové, ale lidé s těžkými hříchý, které zlý duch dotud ve své moci má, až se obrátí k cnostnému životu.

Dyž se múra narodí, má tři zuby a co napřed ocumle, na to chodí. Děti se uchrání před múrou obrázkem svatým za peřínkou a růžencem za povíjáčkem.

* * *

Veliké škody dělaly čaroděnice na dobytku hospodyni, která opomenula na štědrý den chlév vykropiti svěcenou vodou. Když se vyháněl po prvé na pastvu přivázala hospodin do ocasu něco červeného, a vyháněla březovým prutem, který roznášel pastýř po dědině o novém roce.

* * *

Staříček Kopečný vyhnali krávu do stáda zdravou a veselou. Na pastvisku pojednou zabečela, svalila se a nemohla vstáti. Dovezli ji dom a když pomoci nebylo, chtěli ju zabit. Náhodou zastavil se u nich pocestný a slyše o nehodě radil, aby krávě utrhli z ohonu špetků chlupů a do nádobky vzali moče a šli na Dolní Bečvu k Orsákovi na radu. Staříček se vydali hned na cestu. V Krásně vypili na zdraví Orsákovo půlčík a v poledne došli na místo. Orsák vzal věci, vyšel na hůru a za chvíli vejda do jizby pravil: „V Krásně ste pili na mé zdraví půlčík, máte doma tři krávy a dvě jalůvky, ta chromá je zdravá, enem přešla toru čaroděnice. Je z Loučky a byla u vás nedávno na ptaní. Dali ste ji mléka a tím vám poškodila.“ Orsák mu podal zrcadlo a v něm viděl opravdu tou ženu z Loučky. Pak mu podal dřevěnou loutku a prut ze dřeva vazového, řka: „Věil tu loutku třikrát šlahněte, děte dom, kráva je zdravá a čaroděnice ochromla. Doma vytáhněte pod prahem u chliva hadru a spalte.“

Staříček se vrátili a našli, jak Orsák mluvil. Druhého dne slyšeli, že ta ženská náhle ochromla a po roku bylo po ní.

* * *

Čeledín sloužil v Komárenském pivovare a vracel se jednou pozdě na štědrý večer z Rajnochovic. Pod stavem u Komárna viděl se koupati deset čaroděnic, měli hrotky na hlavě. Pacholek jim nadal a hodil do nich kamenem. Hnaly se za nim a když jednu poznal z Komárného, skočila po něm a celého v oblyčeji doškrábala. Po roce vypravoval, co se mu přihodilo.

* * *

Lidé uměli též peníze očarovati, že se vždy vrátili do kapsy. K tomu si pomohli takto: Před sv. Jiřím se chytí had, stříbrným zlatníkem se mu hlava uřeže, dá se do pernice a nasype se do ní hlína z oběšence. Do té hlíny vsadí se čtyři konopě a až vyrostou, pořídí se nich malý pytlík. Do toho se dá stříbrniák a nesmí se nikdy za celý kupovat. Vždy se vrátí do pytlíčku. Kašavský z Malé Lhoty to dělával, ale jednou celý udal, že se mu více nevrátil.

* * *

Pozdě večer v sobotu šel jednou člověk z roboty panské z Kelce do Podhradní Lhoty. Unaven odpočíval na mezi u „šibének“ a usnul. Po jednou vidí před sebou pěkný hrádek, okna osvětlená, slyší řečtot koní, řinčení zbraně, hudbu a zpěv. Než se z údivu

zpatoval seděl za stolem pokrytým drahoceným kobercem a do kola statní rytíři. Panošové přinášeli jídla a nápoje ve zlatých a stříbrných nádobách a všichni jej pobízeli k jídlu. Jedl a pil s chutí, ale necítil sytosti. Rytíři vstali, odíli se do lesklého brnění a konali za hudby zápasy.

Presýpací hodiny na krbu ukazovaly půl dvanácté. Byl velký hřmot, řečtot koní, štěkot psů a zdálo se, že se všichni pozabíjejí. Hodiny došly k dvanácté. Kohout v dědině zakokrhál a vše se ztratilo.

Ubohý robotář seděl opět na mezi a zpatovav se běžel do Babie, kdež ostal do rána.

* * *

V Kunovicích žila na chalupě vdova s osmnáctiletou dcerou, Verunkou, a měla hotových peněz v truhle. Verunka měla dost nápadníků, ale bála se provdati se, aby se matce neublížovalo.

Vedle žil sedlák vdovec, ženu utýral a děti rozehnal po službě a z lakoty po penězích nadcházal si Verunku. — Matka s dcerou odporovaly. Přemýšlel, kterak se zmocniti peněz vdovinych. Jednou mu napadla vhodná myšlénka; zabil kozla, kůži oblekl, že vypadal jako čert a v noci šel pod okno chalupy a klepal. Vdova rozžehnila světlo a uleknuté ptá se, co žádá?

„Já su čert, přišel sem pro ty peníze, co máte v truhle.“

V leku podala mu z truhle měšec s penězi a čert zmizel.

Sedlák lakomec uschoval doma peníze, rozžal a chtěl kůži svléknouti. Nožem počal kozu párat, ale běda, kde řízнул, tekla krev a rány bolely. Kůže přirostla a zděšený chtěl volat o pomoc a počal mekotat. Pacholek na peci probudiv se, popadl kozla za ucho a zavlékl do chléva, kopl ho několikrát a zastrčil.

Ráno rozneslo se po dědině, že u vdovy byl čert pro peníze a všichni ju litovali.

Utrápená šla na Rožnovské paseky k hádačovi o radu, který jí slíbil pomoci k penězům. Přišli do Kunovic a rovnou k sedlákovi. Marně se ptali po něm. Pacholek o něm nevěděl, jen že té noci, co ho není, našel kozla v jizbě a nechce nic zhrát.

Hadač žádal kozla vidět. Vyvedli ho na dvůr, vyroubal mu šipovým prutem, nakapal ze sklenice třikrát kapek, šlehnul třikrát vazovým proutkem a z kozla se stal zase sedlák. Pokořen a vyléčen z lakoty nahradil škodu a byl rád, že mu pomohli.

* * *

Pastýř vyhnal z Kunovic krávy na pastvisko. U potoka padla jedna a nemohla už povstati. Dovězli ji domů, pomáhali všelijak, že jí bylo dobytčete líto na zabítí. Kdosi poradil, aby šli do Rajnochovic ku staré Havránce. Ta hned uhodla, že přešla toru čarodence a má od ní poděláno. Radila, aby svčenou vodou vykropili chlév, svčenou vodou na dveřích udělali tři křížky a před východem slunce donesli džbán vody z potoka za hranici, co se sbíhá ze třech

pramenů. Hospodář Smahél vybral se po půlnoci pod Malou Lhotu, kde se tři prameny scházely do potoka k Babicím. Nabral vody a zpoměl si, že se nemá na zpáteční cestě ohlížet, dokud nepřejde hranici. Jak užel kus cesty povstal velký výchor, strhl mu z hlavy klobouk a za ním ozýval se dupot koňský, pláč a nárek. Nedbaje na nic přešel hranici a všecko utichlo. Přijda domů, namácel krávé oči, hřbet, nohy a byla ihned zdráva, jak Havránková předpověděla.

* * *

Neboščík staříček Staša vykládali také, že jim krávy najednou dojily krev. Šli se poradit starej Vrazíkovej, co by to byla za nemoc. Ta jim povídá: „Tvým kravám škodí čarodnice. Potluč svěcenou křidu, dej kravám do nápoje, pokrop chlév svěcenou vodou; ráno přijde ta čarodnice pro mléko, nedávě ani za peníze.“

Stalo se. Ráno přišla sousedka pro mlíko, oni nedali se uprosit ani za peníze a krávy dojili zase mléko.

Mlynářova dcera.

U Kelče žil bohatý mlynář se svou ženou šťastně; rmoutilo je pouze, že nemají dětí a prosili Pána Boha, aby jim dal dědice. Jednou odejel mlynář za obchodem na Slovensko a vraceje se zabloudil v horách. Noc pokryla kraj temnotou a mlynář úzkostlivě hledal přístřeší a ochranu před zbojníky, až došel k velké jeskyni v Kobylské na Horní Bečvě. Vešel, u ohně přivítala ho stařena a poskytla noclehu. Ráno ochotně vyprovodila ho na cestu k Rožnovu a loučíc se s ním pravila: „Pospěš dom; máš, po čem's toužil, ale chraň to do třicátého roku před sluncem.“ Mlynář spěšně pospíšil domů a našel šťastnou manželku s děvčátkem, jemuž dali jméno Světluška. Svěřil jí, co mu babička v horách předpověděla a chránili ji úzkostlivě před jasem slunečním.

Světluška vyrostla v krásnou pannu, bylo jí sedmnáct let a slunce ji ještě neosvítilo, že vycházela jen ráno a večer pod oblohu. Pověst však o kráse a spanilé dobrotě její záhy šířila se okolím, ale marně ucházeli se synové z předních rodin o její přízeň, ač nikoho nezarmoutila.

Jednou sjelo se okolní panstvo k honu do zámku v Kelči a družiny ubytovány v okolí. Ve mlýně ubytován pan Hanuš z Drahotouš, zbrojnoš na Helfenštýně. Hanuš spatřiv poprvé Světlušku, zahořel k ní mocnou láskou a získal si Světlušku, neb ji mohl uvést jako paní na svůj hrad Drahotuch. Konaly se velikolepé přípravy ku svatbě, každý přál Světlušce štěstí, jen sousedka Hradilová, domácí přítelkyně, umírala závistí, že z její dcer žádné štěstí nepřálo, ač se samy o přízeň chlapců ucházely. Znala tajemství o Světlušce samojediná a kula záradu.

Po svatbě vyprovázela Hradilka s dcerou svou Světlušku do nového domova v krytém voze zastřeném záclonami. V poledne přijížděl svatební průvod k Valšovicím. Slunce jasně zářilo, Hradilka rychle odhrnula záclonu, a sotva osvitilo Světlušku, proměnila se v bílou holubici a vznesla se z vozu do lesů. Jen šaty po ní ostaly, do nichž Hradilka ustrojila svou dceru, a tvář zaobalila hustým závojem.

Když zavítali na hrad, nebylo šťastnějšího nad pana Hanuše, že měl to nejdražší, po čem tak mocně toužil; ale chytrá Hradilka mu namluvila, že nevěsta ochuravěla a musí delší dobu v klidu žítí a nosití závoj. Každý očekával dny radosti na hradě. Hanuš ale chodil smutný po hradě a jakmile poznal omyl ve spanilosti nevěstiny, který si nikterak vysvětliti nemohl, bloudil nejraději v lesích. Jednou unaven odpočíval

v „suchém dole“ u Soběchleb a usnul. Zdálo se mu, že přiletěla bílá holubice a složila mu do ruky růži. Holubici nespatriřil, ale růži měl v ruce, krásnou, vůně líbeznou. Záhleděl se do nádherného květu a vzpomínal na Světlušku, kterou po prvé spatřil v zahradě u keře růžového. Bylo mu volněji. Často přicházel do „suchého dolu“ zpomínat. Kdykoliv si usedl, přišli na něho dřímoty a procitnuv nalezl v ruce vždy krásnou, čerstvou růži, nemoha si vysvětliti, kdo v této pustině tak mile si s ním zahrává. Tak uplynulo několik roků. Pan Hanuš seznal, že byl oklamán, což jeho žal jen zvýšilo. Jednoho dne vyšel se zbrojnošem na své místo zamilované v „suchém dole“, aby hlídal nedaleko, kdo mu vloží růži v ruku. Za nedlouho usedli nedaleko sebe, na Hanuše přišla dřímota a usnul. V té spatřil zbrojnoš bílou holubici přiletět s růží a než se vzpamatoval, byla pryč, jen růži v ruce pana Hanuše zanechala. To se vždy opakovalo, pan Hanuš nemohl procitnouti v tom okamžiku z tajemné mdloby a zbrojnoš nemohl zachytit holubici. Tak došel rok třicátý Světlušce, zakleté v bílou holubici.

Pan Hanuš seděl zase na místě svém v „suchém dole“, kam ho vždy zaváděla touha nemá, neznámá; hleděl po vršínách do lesů smutným zrakem. Tu náhle vidí v rychlém letu tu vytouženou holubici nesoící bílou růži v zobáčku.

Letěla přímo k němu, usedla na rameno, na ruku, nechala se celovati panu Hanuši

a když ji vzal do rukou a přitiskl na srdce — nechtěl očím věřiti — objímal svou drahou Světlušku, ztracenou a opět nalezenou. Blažen odvezl ji na hrad Dráhotuch a než tam dojeli, Hradilka s dcerou oknem vyskočily a utloukly se na skalínách, aby ušly zaslouženému trestu.

Nyní nastaly teprv dnové radosti na hradě panu Hanuši a Světlušce do pozdního věku. —

„Suchý důl“, kde Světluška zakletá bydlela, zazelenal se, bublavý potůček zvlazuje milou jeho zeleň po dnes a množství holoubků zde hnízdicích upomíná na holubičku — Světlušku.

Fojtova dcera z Blazic.

Na Blazickém fojtství hospodařil Záruba pro jedinou dceru Aničku, veselou, smělou, že jí v dědině každý přál a za nepohody na přístku docházel. Sotva ukončila se práce na poli, plnila se večery jizba na fojtství přástevniciemi a chlapci byli blažení, když byli pozváni.

Jednou večer strhla se velká nepohoda, vítr šlehal hustým deštěm na okna, venku tma neproniknutelná, ale kolovrátky vrčely vesele při pohádce a zpěvu. Jak ustaly prohodila hrobařova Tereza: „Šak byste věil v té tmě nešly žádná na kerchov!“

Děvčata umlkly strachem, chlapci se jim smáli, ale Anička fojtova prohodila: „Co bych tam nešla, nebojím se!“ Děvčata na ní úzkostlivě pohlížely, ale Terezka dodala:

To se lehce řekne, ale dokaž, že's tam byla. Na kostnici nám v letě zanášela kura, dali jsme jí dřevěný podklad; lesi ho doneseš, uvěříme.“

Anička odíla se do vlnáku, nedbala zrazování a vyšla do tmy. Kolovraty umlkly,

žádnému nebylo do smíchu, než se smělá Anička vrátila. Za nedlouho slyšeli na okénko klepat a hlas Aničky se ozývat, aby otevřeli vrata, že něco vede. Chlapci se pustili na dvůr, vrata otevřeli a Anička vedla za sebou koně s navázanými měchy. Ponechala ho chlapcům a vběhla poloskřehlá do jizby.

Tereza ji přivítala: „Kde máš dřevěné vejce?“

„Vejce nemám, ale u branky kerchova našla jsem uvázaného koně a na něm věci nakradené.“

Chlapci dověkli měchy do jizby a bylo v nich zlatého a stříbrného náčiní z kostelů i kalichy Blazického kostela. Poznali, že to byli zbojníci a čekali bázlivě do rána pohromadě, aby se jim zle nepodělo.

Ráno dověděli se, že byl kostel na Bělavsku a v Bystřici obrán. Záruba věci odvedl a Aničku smělou kde kdo chválil.

Zbojníci ukryli se v lipenské hůře a když zvěděli, že fojtova Anička na ně vyžrála, přísahali jí pomstu. Pěkně oblečení docházeli k muzice do Blazic a jeden z nich se stále měl kolem Aničky, až si její přízeň získal. Prosil fojta, aby mu ji dal, že je kupecký syn z Lipníka a má dům pěkný na náměstí. Otec proti tomu nebyl a Aničce se líbil, proto se hned chystala, že se s ním do Lipníka na tu živnost podívá.

Fojt jim dal vůz a koně na cestu a cesta je vedla za Opatovicemi horama. Aničce

bylo nevýslovně úzko a proto pravila žemichovi: „Děme se rači v pravo na Lhotu k Týnu, v těchto horách zdržuj se zbojníci, aby nás neobrali.“ On jí neodpověděl, až byli za Kladníky obořil se na ní: „Šak nám víc neseberó, než ty nám na vašem kerchově!“

Zalekнутá poznala, že to jeden z těch zbojníků, nebránila se, ale přemýšlela na útěk.

Po chvici slezl zbojník z vozu a uhnul do lesa. Anička dlouho neotálela, šlehla do koní a uháněla ke Kunkovu a u jedné lípy vyskočila z vozu a vylezla na strom. Zbojník pískal, kamarádi nadskočili koním, ale Aničky nenašli. Obstoupili les, aby jim neušla, vždyť by každý tou švarnou dívčici poznal.

Anička seděla skrčená na lipě do rána. Za úsvitu se brala kolem stará robka z Lipníka na ptaní do Kladník. Zavolala na ní a slezla ze stromu. Vyložila žebračce své úzkosti a prosila, aby jí zaměnila šaty, že jí přidá peníze. co u sebe má. Stařena jí zaměnila šaty, dala svůj košák, hůl a růženec a poslala ju do Kladník.

U dědiny na kraji lesa hlídal její ženich chodník. Strachem by klesla, podpírala se o hůl a co chvílka odpočívala. V té zavzněl lesem pískot, skočil a běžel do lesa, maje za to, že ju kamarádi chytli. Jak byla sama Anička, odhodila hůl a košák,

běžela o tři zdechy do dědiny a tak se pod ochranou známých dostala do Blazic.

Rodiči se nad tím rmoutili a otce zvláště sužoval strach, že ho zbojníci budou pořád stíhat. Potichu prodal fojtství a koupil mezi Jičínama hospodu „Pachetu“.

Ale zbojníci se přece po čase o něm dověděli. Nabrali se na čtyry voze. Mnozí se nechali zabednit do beček a druzí je vezli po silnici k Novému Jičínu, aby nolehovali na Pachetě. Za soumraku dorazili na místo, zavedli koně do stáje a poručili Aničce uchystat večeři. Byla sama doma s čeledíny. Večeři uchystala, ale stále jich přibývalo v noci, ač od cesty dveře uzavřela, že ji to bylo nápadné, až mezi nimi poznala bývalého ženicha přestrojeného a spustlého. Věděla nyní, že je zle a když si zase víno poroučeli, prosila, aby mohla do sklepa proň odskočit. Vejda do sklepu zamčela za sebou, uchystala si ostrou sekeru řeznickou k obraně a očekávala s tlukotem srdce, co se bude dít. Když dlouho se nevracela, zabili podomka, ale marně se dobývali do sklepu dveřmi. Vylámali okno ze dvora a po jednom lezli do sklepa. Při hystaná Anička utála každému hlavu a stáhla do sklepu. Poslední ale poznáváje nebezpečí táhl se zpět, že mu utála pouze vlasy na temeni. Rozednívalo se, ostatní zbojníci rozprehli se zanechavše povozy.

Rodiči se ráno vrátili a spatřivše čeledína rozsekaného v nálevně hledali Aničku, až ji položivou našli ve sklepe. Zárubu se

ženou už nic netěšilo na Pachetě, prodal ji a koupil si mlýn u Místku o samotě. Štěstí mu přálo, živnost šla, ale že tomu nerozumněl, držel si vždy stárka a práška.

* * *

Té doby dělal v Lipníku na předním mlýně stárek Lehký, jehož povahu vyznačovalo případně jméno jeho. Pantáta přistihl ho jednou při krádeži, potrestal a propustil jej. Lehký s rancem na zádech šel hůrou, zastihl tam na mytíně zbojníky odpočívát a ze zlosti dal se k nim. Ti ho rádi přijali do kule a odpřisahal, že jich nikdy nezradí. Doslechli, že Záruba prodal hospodu a koupil kdesi u Slezska mlýn. Dali Lehkému peněz, aby ho našel, co by se na něm pomstili, ať je to kdykoliv a jim oznámil, až ho nalezne. Za nedlouho Lehký potloukaje se podél hranic Slezských dostihl ke mlýnu Zárubova a nechal se od něho najmouti za stárka. Dělal za dva, vedl pořádný život že ho v domě měli rádi, zvláště Anička. Rodiči jim přáli, Lehký byl dělný a obratný, a rodiči mu chtěli s Aničkou postoupit mlýn. Svatbu umluvili a on vyzádal si svolení, aby směl pozvat své kamarády nebo zlý duch zase v něm opanoval. Přivedl jich čtyřia dvacet. O svatbě se hodovalo, pilo, hudba hrála k tanci, až po noci.

Večer vyšla si Anička na zahradu, dívala se na hvězdičky, nevýslovná bázeň ju soužila, a ptala se: „Kerá je má? Zdali budu mět sčestí?“

Tu vyšli tři svatebníci za mlýn a jeden zřetelně prohodil: „Ta nám už z ruky neujde!“

„A já jí useknu hlavu, že mně stála na Pachtě vlasy,“ prohodil druhý.

Po stolování odebrali se hodovníci do hospody. Anička zarmoucená vyjevila rodičům, co slyšela a poznali, že zbojníci z hůry lipenské přišli se pomstít.

Záruba vypravil rychlého posla do Místku pro vojsko, aby hospodu obstoupilo a na dané znamení přepadlo zbojníky. V hospodě se tančilo vesele, žádný netušil nic zlého a k půlnoci přišoural se jeden zbojník k Aničce, aby s ní šla do kola.

„Já s tebou tancovat nebudu“, prohodila, „dyž máš pořád klobók na hlavě.“ Když jí násilím bral k tanci, strhla mu klobouk a volala: „To si ty, co sem ti na Pachtě uřala vlasy!“

A té se všeci po ní hnali, ale už byli obklíčení vojskem. Kam se zbojníci ohledli, všude trčela proti nim namířena ručnice. Kdo se protivil, byl utracen na místě a ostatní pověšáni u potoku na vrbách. — I Anička ztratila svého nehodného ženicha.

Záruba se už nemosel strachovat pomsty zbojnické. Prodal mlýn a vrátil se do Blazic, kde se Anička srdnatá šťastně provdala.

K a t.

V Malé Lhotě měl sedlák jeden dva syny, Josefa a Tomše. Starší Josef pomáhal rodičům při živnosti doma a na poli a byl ve všem poslušný. Tomeš byl pravým opakem. Otec mu jednou řekl: „Víš ty Tomšu, co s tebou doma není nic, musíš jít do světa na službu neb do učení, dyž mňa doma nechceš poslúchat, poslúchaj teda cuzích lidí.“

Tomeš oblekl své háby, rozloučil se s domácími a dal se do světa. Po jeho odchodu mrzelo otce, že jej takto odbyl; než při těžké práci zapomenuli všichni na Tomše, až se jednou objevil v dědině jako pán, že jej domácí sotva poznali. Tázali se ho, kde byl, čemu se naučil, kde tolik majetku nabral, že nevěděl komu má napřed odpovídat. Přátelé se sešli, všichni na něm chválili uhlazenost a způsobnost a na nové otázky pravil: „Tož vám věč říknu, čemu sem se ve světě naučil. Dyž sem z domu mosel pryč, šel sem dlouho po dědinách a nikde mě nepřijali do práce, až sem byl vyhladovělý. U Olomouce vzal mě z útrpnosti pán do služby a vyučil mě katem!“

Matka na to slova omdlela a otec zahabnen rozpálil se ohněm a vyhnal Tomše

z domu: „Klid' se, odkud's přišel, dyž si tak ohavné řemeslo sobě vyvolil, a více mně na oči nechod!“

Tomeš sebral, co měl a smutný odešel z domu otcovského na vždy. Ani se s ním žaden nerozloučil neb tehdy se každý katovskému vyhýbal.

Tomeš měl bystrou hlavu, přiučil se mnohému i kouzelnictví, že se ho sám mistr strachoval, aby mu neškodil, proto z domu vypravil.

Přes Hranice dorazil na noc do Lipníka a v hospodě u Olomoucké silnice ostal noclehem. Ač neměl u sebe peněz, poručil sobě a přítomným pocestným dobrou večeři a občerstvení. Večer vyšel ven na pole ke kříži, odzdvihl chrást, šlehnul vrbovým prutem o zem a ukázal se mu kotel s penězi. Hostinský ho tajně špehoval. Vrátiv se zaplatil Tomeš zlatem a ulehk k odpočinku. Hostinský hledal pokladu, ale nenašel ničeho.

Před svítáním bral se Tomeš po silnici k Olomouci a dorazil ještě před východem slunce na „Zavadilku“, kde nocovali polští obchodníci koňští, ubírajíce se do Olomouce na trh s koňmi. Tomeš koupil dvě otíčky slámy, vešel do prázdného stáje a udělal z nich krásného koně a nabízel ho obchodníkům se šibalskou tváří k proději. Kůň se jim velmi líbil a koupili ho. Když se brali k městu, zmizel jim kůň a jeden z obchodníků seděl na dvou otýpkách na zemi. Poznali, že na ně přece kdosi vyzrál.

OZNÁMENÍ.

Záhorská Kronika

ukončena bude sešitem **dvanáctým** asi koncem ledna 1894. Příznivci prosí se vroucně, aby po vyjítí sešitu, odesílali do dvou neděl složnými listky sebrané šestky na tisk následujícího a tím urychlili vydání těch pěti sešitů. Posud má administrace neuhrazený schodek za tiskové výlohy, který se ale při posledních dvou značně zmínil. P. T. páni odběratelé mimo Záhoří prosí se úctivě o laskavé zaslání předplatného resp. doplatku na 12 sešitů, aby vydavatelstvo chráněno bylo před tiskní hmotnou. Všem příznivcům vzdávají se nejúctivější díky za obětavou součinnost ve sbírání látky a rozšiřování „Záhorské Kroniky“ v dědinách, bez jejichž pomoci šlechtné by zanikla. Prosí se také, aby počet odběratelů udržovali až do konce stálý. „Záh. Kronika“ není už na skladě.